

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-1/23/2839-11

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Alissa Hmelnitskaja

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 24.03.2023 Tallinnas

Ettekirjutuse adressaat – XXX
isikuandmete töötleja e-posti aadress: XXX

RESOLUTSIOON:

Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lõike 1, lõike 2 punkti 8, § 58 lõike 1, isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 58 lõike 2 punktid f ja g alusel, samuti arvestades IKÜM artikliga 6, teeb Andmekaitse Inspeksioon täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

1. Lõpetada Facebook platvormil avaldatud videos aadressil: XXX teiste inimeste isikuandmete avalikustamine, kas video avalikest kanalitest kustutamise teel või muutes videos kõikide teiste isikute kujutised ja hääled tuvastamatuks;
2. Lõpetada Youtube videos aadressil: XXX teise inimese isikuandmete avalikustamine, kas video avalikest kanalitest kustutamise teel või muutes videos teise isiku kujutist ja hääled tuvastamatuks;
3. Lõpetada Facebook platvormil avaldatud videos aadressil: XXX teise inimese isikuandmete avalikustamine, kas video avalikest kanalitest kustutamise teel või muutes videos teise isiku kujutist ja hääled tuvastamatuks;
4. Lõpetada Facebook platvormil avaldatud videos aadressil: XXX teiste inimeste isikuandmete avalikustamine, kas video avalikest kanalitest kustutamise teel või muutes videos kõikide teiste isikute kujutised ja hääled tuvastamatuks.

Määrان ettekirjutuse täitmise tähtajaks 07.04.2023. Ettekirjutuse täitmisest teatada hiljemalt selleks tähtajaks Andmekaitse Inspeksiooni e-postiaadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile isikuandmete kaitse seaduse § 60 alusel:

Sunniraha iga täitmata jäetud resolutsioonis välja toodud kohustuse kohta on 500 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse alata väärteomenetlus isikuandmete kaitse seaduse § 69 tunnusel. Selle teo eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) on saanud kaebusi seoses sellega, et XXX (andmetöötleja või vastutav töötleja) avalikustab videoid internetis, millistes on näha ja/või kuulda teisi inimesi. Videote avaldamine toimub Youtube'i ja Facebooki platvormidel.

AKI alustas IKS § 56 lg 3 punkti 8 alusel järelevalvemenetluse, mille raames oli tehtud andmetöötlejale 17.02.2023 ettepanek isikuandmete kaitse nõuete paremaks täitmiseks nr 2.1.-1/23/2839-7, mille sisu oli järgmine: „*lõpetada Teil Youtube ja Facebooki platvormidel vaidlusaluseks olevates videotest teiste inimeste isikuandmete avalikustamine, kas videotest avalikest kanalitest kustutamise teel või muutes videotest kõikide teiste isikute kujutised ja hääled äratundmatuks.*“ Ettepanekus on välja toodud 6 videot, milles on toimunud teiste inimeste isikuandmete avalikustamine. Ettepanekule vastamise tähtaeg oli 03.03.2023. Ettepanekus juhtis AKI mh tähelepanu ettekirjutuse tegemise ja sunniraha määramise võimalusele ning õigusele esitada haldusmenetluse seaduse § 40 lg 1 kohaselt enne haldusakti andmist asja kohta oma arvamus ja vastuväited.

Andmetöötleja vastas AKI ettepanekule 01.03.2023. Vastusest tulenevalt on vastutav töötleja täitnud AKI ettepaneku osaliselt, kuna kuuest avaldatud videost kustutas vastutav töötleja ainult 2 videot.¹

ISIKUANDMETE TÖÖTLEJA SELETUS:

Järgnevalt toob AKI välja vastutava töötleja põhjendusi:

1. Vastutav töötleja on seisukohal, et AKI-l puudub pädevus anda hinnangut, kas on täidetud IKS §-s 4 sätestatud tingimust, nimelt hinnata, kas isikuandmete avalikustamise vastu esineb avalik huvi või mitte, kuna sellega teostaks AKI tsensuuri ning selline hindamine oleks vastuolus Eesti Põhiseaduse (PS) §-ga 45.
2. Vastutav töötleja selgitab, et tema eesmärgiks ei olnud füüsilist isikut solvata või häbistada, vaid *eesmärk on autoomanikute ühiskonna edasiareng avaliku debattide abil. Minu videomaterjalid sisaldavad inimeste kujutised ja hääled ainult selleks, et inimeste poolt antud intervjuus nad esinevad põhjused, miks nad rikkuvad see või teine Liiklusseaduse paragrahv. Samuti inimesed oma intervjuus annavad arvamused, mis Tallinna Linnavalitsus või Tallinna Transpordiamet võiks teha et sellised rikkumised vältida. Isiku kujutis ei anna suurt kasut reportaažis, aga tema hääled on peamine osa intervjuus. Intervjuud on oluline osa ajakirjanduses, see on ajakirjanduse süda.*

¹ Ettepanekus nr 2.1.-1/23/2839-7 videod nr 1 ja 2.

3. Vastutav töötleja tugineb videomaterjalide avalikustamisel mh IKS §-le 11 ning selgitab seda järgmiselt: *Inimene võib ka keelduda intervjuud andma ja kaamera silmast välja minna, see on tema õigus mis mina rangelt jälgin. Kõik avalikustatud intervjuud on vabatahtlik meeldeavaldamine inimeste poolt jäädvustatud avalikudes kohtades. Need intervjuud ja videomaterjalid on jäädvustatud avalikustamise eesmärgil, mis on inimestele igal juhul on selgitatud. Lahkuda kaadrist välja on seaduslik õigus, mis defineerib IKS § 11 Kui seadus ei sätesta teisiti, asendab avalikus kohas avalikustamise eesmärgil toimuva heli- või pildimaterjalina jäädvustamise puhul andmesubjekti nõusolekut tema teavitamine sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida.*
4. Vastutav töötleja on arvamisel, et vaidlusaluseks olevates videotes ei toimu isikuandmete töötlemist, kuna kõik inimesed on anonüümsed. Selle kohta vastutav töötleja kirjutab järgmist: *On oluline ka see, et kõik need videod olid jäädvustatud avalikustamise eesmärgil avalikus kohas avatud kaameraga. Siin ei ole tegu personaalse kasutamise eesmärgil salvestatud videodega, milline avalikustamine oleks IKS nõuete rikkumine. Need videod olid alguselt salvestatud avalikustamiseks. Samuti siin ei ole eesmärgi täpsustada ja avalikustada kes see inimene on, kõik inimesed on anonüümsed. See fakt et keegi inimese seltskonnast või tema perest tundub teda videos, ei tõesta et video võiks olla „häbipostina“.*
5. Kokkuvõttes asub vastutav töötleja seisukohal, et vaidlusaluseks olevate video- ja helimaterjalide vastu esineb avalik huvi, mis õigustab materjalide avalikustamine ajakirjanduslikul eesmärgil.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

I

1. Isikuandmed on teave inimese ehk füüsilise isiku (andmesubjekti) kohta, millega teda saab otse või kaude tuvastada: nimi, isikukood, asukohateave, samuti füüsilised, geneetilised, vaimsed, majanduslikud, kultuurilised ja mistahes muud tuvastamist võimaldavad tunnused ja nende kombinatsioonid (IKÜM artikkel 4 p 1). Otseseks tuvastamiseks piisab nt andmesubjekti nimest, kuid ka eri andmeid kombineerides on võimalik kaudne tuvastamine.²
2. AKI nõustub andmetöötlejaga, et reeglina ei kuulu autonumber isikuandmete hulka. Samas tasuks arvestada, et väga paljud inimesed tunnetavad autonumbri näitamist suure riivena, sest sõbrad ja tuttavad teavad numbreid ja saavad oletusi ikka teha. Seetõttu tuleks sõltuvalt salvestise olemusest vajadusel hägustada ka numbrimärgid, kuna kaudne tuvastamine on võimalik.
3. Lisaks auto numbritele on videotes ka autoroolis viibivad isikud, keda on avalikustaja ise provotseerinud auto parkimise kohta kommentaare jagama, sh ähvardanud, et avalikustab salvestise (enamasti on näod küll hägustatud, küll aga mitte hääl). Seega on kõikides videotes võimalik isikuid kaudselt tuvastada, kombineerides selliseid andmeid nagu isiku hääl ja kõnemaneeer, asukohateave (igas videos on kirjas, kus sündmused toimuvad (v.a. esimene video)), nende riietus, füüsilised ja füsioloogilised tunnused ning autod (puudutab nr 2., 3. ja 4. videoid). Teises videos esineb andmesubjekt ka oma näoga, seega andmesubjekti tuvastamine on sellevõrra lihtsam.

Lisaks on andmetöötleja video nr 4 juurde avalikustatud postituses märkinud, et videos esineb endine Transpordiameti eksamineerija ehk ta on andnud lisainfot, mis võimaldab andmesubjekti veel paremini tuvastada.

4. Seega vastutava töötleja väide, et vaidlusalustes videotes on isikud anonüümsed (vastutav töötleja ei avalikusta andmesubjekte nimesid ning nende nägusid on hägustatud) ei vasta tõele, vaid tegemist on isikuandmetega IKÜM artikkel 4 punkti 1 mõistes.
5. IKÜM artikkel 4 punkti 2 kohaselt on isikuandmete töötlemiseks isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, sh nende levitamine või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine.
6. Eeltoodust tulenevalt töötleb andmetöötleja IKÜM artikkel 4 punktide 1 ja 2 mõistes eelneval käsitletud videotes teiste inimeste isikuandmeid.
7. Tulenevalt IKS § 56 lõikest 1 teostab AKI riiklikku ja haldusjärelvalvet IKS-s, selle alusel kehtestatud õigusaktides ning IKÜM-s sätestatud nõuete ning muudes seadustes isikuandmete töötlemisele kehtestatud nõuete täitmise üle. Kuivõrd on vaieldamatu, et vaidlusaluseks olevates videotes toimub teiste inimeste isikuandmete töötlemine peab AKI sekkuma, kuna AKI-le on IKS § 56 lõikega 1 omistatud järelvalvepädevus kontrollida, kas isikuandmete töötlemine toimub kooskõlas IKS-s ja IKÜM-s sätestatud nõuetega. Seega ei ole asjakohane vastutava töötleja väide, et AKI-l puudub pädevus hinnata, kas on täidetud IKS § 4 kohaldamiseks vajalikud tingimused (sh hinnata, kas avalikustatud videomaterjalide vastu esineb avalik huvi).

II

8. IKÜM artikkel 6 lõike 1 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks lõikes 1 toodud tingimustest. Teatud juhtudel võib mõne inimese andmete avalikustamiseks olla õigustus ajakirjanduslikul eesmärgil (IKS § 4). Seoses sellega peab AKI vajalikuks selgitada järgmist:
9. Nii rahvusvahelises õiguses kui ka PS §-s 45 tunnustatakse ajakirjandusvabadust. Riigil lasub üldiselt kohustus mitte sekkuda ajakirjandusvabadusse, samas on talle pandud ülesanne tagada toimiv õigusraamistik põhivabaduse toimimiseks ning adekvaatsed õiguskaitsevahendid. Ajakirjandusvabadus on piiratud teiste õigustega: eraelu kaitsega, solvamise ning laimamise keeluga, valeandmete edastamise ning rassiviha õhutamise keeluga, samuti alaealiste ohustamise jms keeluga.
10. Ajakirjandusvabaduse ning eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õiguse tasakaalustamiseks on IKÜM artiklis 85 antud liikmesriikidele võimalus näha ette vabastusi ja erandeid IKÜM-s sätestatud kohustustest, mistõttu sai kehtestatud regulatsioon, et säilitada õigus töödelda isikuandmeid ajakirjanduslikul eesmärgil andmesubjekti nõusolekuta ehk IKS § 4. See tähendab, et ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmeid töötlev isik ei pea lähtuma tavapärastest isikuandmete töötlemise õiguslikest alustest, mis on sätestatud IKÜM artiklis 6. Näiteks ei ole vaja küsida andmesubjekti nõusolekut. Samas on ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmeid töötlev isik kohustatud järgima isikuandmete kaitse põhimõtteid, mis on sätestatud IKÜM artikkel 5 lõikes 1, sealhulgas, kas isikuandmeid töödeldakse minimaalselt vajalikul määral, et saavutada oma eesmärk.

11. IKS § 4 sätestab, et isikuandmeid võib andmesubjekti nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil, eelkõige avalikustada meedias, kui selleks on avalik huvi ja see on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega. Isikuandmete avalikustamine ei tohi ülemäära kahjustada andmesubjekti õigusi.
12. Antud sätte kohaldamise eelduseks on, et:
 - andmete avalikustamine toimub ajakirjanduslikul eesmärgil;
 - andmete avalikustamiseks on ülekaalukas avalik huvi;
 - andmete avalikustamine on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega;
 - andmete avalikustamine ei kahjusta andmesubjekti õigusi ülemäära.

Ajakirjanduslik eesmärk

13. Ajakirjanduslik eesmärk tähendab Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktika kohaselt ideede ja informatsiooni levitamist, mis aitavad edendada debatti demokraatlikus ühiskonnas. Need on teemad, mis on avaliku huvi orbiidis. Pelk uudishimu ei ole veel avalik huvi. Ulatuslik ajakirjandusvabaduse kaitse ei laiene avalikkuse uudishimu rahuldamisele kellegi eraelu detailide osas, mis ei ole seotud avalike ülesannete täitmisega ning mille taga on üksnes meedia majandushuvid; õelatele kuulujuttudele ning võigastele sensatsioonihimulistele uudistele, mille eesmärk on üksnes erutada lugejate meeli ja lahutada meelt; avaldatule, mille ainus eesmärk on solvamine.³
14. Ajakirjandusel küll lasub kohustus edastada teavet ja mõtteid nii poliitilistel teemadel kui ka kõigis teistes avalikkusele huvi pakkuvates küsimustes, kuid ka ajakirjandusliku sõnavabaduse kasutamisel peab PS § 19 lõikest 2 tulenevalt austama ja arvestama teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgima seadust. PS § 26 sätestab igatüüpi õiguse perekonna- ja eraelu puutumatusele. Eraelusfääri kuuluvad muuhulgas isiku õigus informatsioonilisele enesemääramisele, õigus oma sõnale ja pildile, isiku identifitseerimine ja isiksuse muud aspektid.⁴
15. Üksikisikul on ootus eraelu puutumatusele. Üksikisiku andmete kajastamine ajakirjanduse poolt peab olema põhjendatud millegi väga olulisega, et sekkumine tema eraellu oleks proportsionaalne.
16. Praegusel juhul on avaldatu üles ehitatud mitte probleemse teema välja toomisele, vaid lähenetud juhtumipõhiselt konkreetsetele isikutele, sealjuures provotseeritud neid rääkima ja ähvardades video avalikustada. Selline isikutepõhine lähenemine on pigem häbimärgistamise eesmärgiga, mitte aga ajakirjanduslikul eesmärgil aset leidev tegevus, mis aitaks kaasa valesti parkimise teemal avalikule debatile.

Avalik huvi

17. Ajakirjandusel on ajakirjandusvabaduse olemusest tulenevalt lai otsustusvabadus avalikku huvi puudutava teemaderingi määratlemisel. Avaliku huvi puudumist võiks sedastada nt juhul, kui avaldatakse eraelu detaile, mis kuidagi ei seonu avaliku huviga ega aita kaasa ühiskondlikule debatile. Avaliku huvi ülekaalus tuleb kindlaks teha konkreetse juhu asjaolude põhjal, võrreldes andmete avaldamise kasuks rääkivaid asjaolusid tagajärgedega, mida isikule põhjustatakse. Isikuandmete avaldamist ei õigusta pelk erahuvi ega sensatsioonijanu. Andmete avalikustamise õiguspärasuse hindamisel tuleb mh arvesse võtta ka isikuandmete töötlemise

³ Üheks oluliseks suunanäitajaks ajakirjandusvabaduse ja eraelu puutumatuse huvide kaalumisel on Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) otsus asjas Hannover vs. Saksamaa (tuntud ka kui printsess Caroline'i kaasus). Veebis kättesaadav: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61853%22%5D%7D>

⁴ TlnRnKo, 14.12.2021, 3-20-1076, p 30.

põhimõtteid ning asjaolu, kas isik, kelle andmeid avalikustatakse, on nt avaliku elu tegelane ning isik on ise ennast või oma tegevust avalikkuse ees eksponeerinud.⁵

18. EIK on kujundanud kriteeriumid, mida tuleb täiendavalt arvesse võtta isikuandmete avaldamisel ajakirjanduslikel eesmärkidel: panus avalikes huvides toimuvasse debatti, andmesubjekti tunnus, andmesubjekti eelnev käitumine, avaldatu sisu, vorm ja tagajärg ning kõnealuse teabe omandamise asjaolud ja teabe paikapidavus.⁶
19. EIK-i ja Riigikohtu praktika kohaselt on avalikkuse põhjendatud huvi määr isiku eraelu vastu erinev ja sõltub sellest, millega inimene tegeleb (ametnik, poliitik, ärimees) või kuivõrd ta ise on end avalikkuse huviorbiiti asetanud (arvamusliider, popstaar). Avaliku huvi orbiidis on eeskätt avaliku elu tegelased ning inimesed, kes on mingi oma tegevuse tõttu sisenenud avalikku sfääri, mistõttu isik peab arvestama enda suhtes suurema avaliku tähelepanuga ja sellega seotud talumiskohustusega.
20. Praegusel juhul ei ilmne, et isikud, kes olid videotes jäädvustatud, on keskmisele Eesti kodanikule tuntud.
21. Samuti avaliku huvi ning isiku õiguste kahjustamise hindamisel tuleb arvesse võtta mh ka seda, et antud juhul ei ole tegemist nt avalikkust huvitava suure kohtukaasuse kajastamisega, mistõttu peab andmesubjekt olema valmis suuremaks talumiskohustuseks.
22. Eeltoodut arvesse võttes on AKI seisukohal, et andmesubjektide suhtes ei esine sellist avalikku huvi, mis lubaks neid tuvastataval kujul kajastada. Seejuures ei tingi seda ka nende tegevus, mis küll on taunitav, aga mitte sellisel määral, et seda peaks seostama avalikkuse ees nende isikuga. Isegi kriminaalkorras karistatud isikute andmeid ei avalikustata igal juhul, vaid ka siis kaalutakse hoolega ja valitakse tihtilugu isikustamata kujul avaldamine. Nagu AKI on toonud välja ettepanekus, siis avaliku huvi olemasolu saab jaatada, kui tõstatatud teema ja avalikustatud isikuandmed aitavad kaasa debatile demokraatlikus ühiskonnas. Kui oleks avaldatud nt videolõik, milles tuuakse näiteid keerulistest liiklusolukordadest, sh tihti esinevatest tuvastatud rikkumistest (nt Mupo fikseeritud juhud) koos põhjendustega, miks autor leiab, et videos toimub rikkumine ja millised tagajärjed võivad tekkida rikkumise toimepanemisel, siis suure tõenäosusega saaks selline materjal kaasa aidata debatile demokraatlikus ühiskonnas. Praegusel juhul nende konkreetsete füüsiliste isikute käitumise vastu ei esine sellist avalikku huvi ning videote eesmärk on üksnes erutada vaatajate meeli ja lahutada meelt.

Ajakirjanduseetika põhimõtted

23. Ajakirjanduseetika koodeksi (Koodeks)⁷ kohaselt teenib ajakirjandus avalikkuse õigust saada tõest, ausat ja igakülgset teavet ühiskonnas toimuva kohta. Ajakirjanduseetika põhimõtete hulka kuuluvad muu hulgas ajakirjaniku sõltumatus, erapooletus, tasakaalustatus, materjali ja informatsiooni kontrollitavus ja vastulause andmise võimaldamine.
24. Andmetöötleva ei ole tõendanud AKI-le, et on vaidlusaluste videote avaldamisel järginud Koodeksi põhimõtteid. AKI on arvamusel, et antud olukorras jäi vastutav töötleva Koodeksi punkt 4.8. täitmata, kuna ta ei ole selgitanud, kuidas asjaosaliste

⁵ *Ibid.*, p 31.

⁶ *Ibid.*, p 29.

⁷ <https://meedialiit.ee/eetikakoodeks/>

identifitseerimine on tingimata vajalik ja milliseid kannatusi võib see asjaosalistele põhjustada. Samuti jääb selgusetuks, kuidas on täidetud Koodeksi punkt 4.9., mille kohaselt inimese eraelu puutumatust rikkuvaid materjale avaldatakse vaid juhul, kui avalikkuse huvid kaaluvad üles inimese õiguse privaatsusele. Praegusel juhul ei nähtu, et vastutav töötleja oleks kaalunud, kas avalikkuse huvid kaaluvad üles andmesubjektide õiguse privaatsusele.

Andmesubjekti õiguste kahjustamine

25. IKS §-s 4 sätestatud erisuse olemus seisneb isikuandmete kaitse kaudu tasakaalu leidmises kahe põhiõiguse vahel – sõnavabadus versus õigus eraelu kaitsele. Andmesubjekti õiguste kaitse on ajakirjandusliku eesmärgi puhul alandatud ning sätestatud, et ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmete töötleja peab analüüsima, kas töötlemisega ei kaasne ülemäärast andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamist. Seega tuleb anda hinnang ka sellele, kas videotes avaldatu oli nii intensiivne kaebaja õiguste rikkumine, et sõnavabadusse tuleb sekkuda. Andmesubjekti õiguste riivet ning sellele vastanduvat ajakirjanduse väljendusvabadust tuleb hinnata konkreetse kaasuse kontekstis.
26. Vastutav töötleja väidab oma vastuses ettepanekule, et avalikustatud materjali näol ei ole tegemist häbipostiga ega omakohtuga, kuid samas kirjutab, et „*Inimesed näevad ise, mis on „hea“, mis on „halb“ ja saavad aru et igaüks jalakäija toob taskust mobiiltelefon ja filmib nende kõnniteel sõitmine ja parkimine ning edastab korrakaitseorganile.*“ Samuti videos nr 3 vastutav töötleja ütleb filmimise protsessis andmesubjektile, et ta levitab antud video internetis („*ну вас сегодня увидит весь интернет*“ - video nr 3 seitsmes sekund).
27. AKI selgitab, et isikuandmete avalikustamine, edastamine kolmandatele isikutele ja muul moel andmete kättesaadavaks tegemine on lubatud ainult siis, kui selleks esineb õiguslik alus. Vastutaval töötlejal, kes soovib salvestist internetti üles laadida, peab olema selliseks töötlemiseks õiguslik alus, näiteks andmesubjektilt artikli 6 lõike 1 punkti a kohaselt saadud nõusolek. Kuid ka videosalvestiste avalikustamine õiguskaitseasutustele on samuti iseseisev protsess, mis nõuab vastutavalt töötlejalt eraldi põhjendust.
28. Seega rõhutab AKI, et Eesti seadusandlus ei luba panna inimesi häbiposti ega teha seeläbi omakohut. Õigusrikkumise tuvastamine ja karistuse määramine on õiguskaitseasutuste pädevuses ning selline üleskutse inimesi filmida ja isikuandmeid töödelda ei ole kooskõlas IKÜM-s sätestatud põhimõtetega. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 8 lõikes 1 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõikes 1 on sätestatud, et igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele.
29. Lähtuvalt eelnevalt läbiviidud analüüsist on vaieldamatu, et videotes toimub teiste inimeste isikuandmete avalikustamine ning isikuandmeid avalikustatakse piiramatul hulgal inimestele internetis, mistõttu tuleb arvesse võtta, et elektrooniliselt kättesaadav materjal jõuab suurema isikute ringini võrreldes nt paberkanalil isikuandmete töötlemisel ning selliselt võib avaldatud materjal jääda andmesubjekte pikaks ajaks koormama.
30. Seega asub AKI seisukohale, et vastutava töötleja lähenemine isikuandmete töötlemisele, s.o IKS-s ning IKÜM-s sätestatud reeglite eiramine kujutab endast andmesubjektide õiguste ülemäärast kahjustamist.

31. Vastutav töötleja on oma vastuses ettepanekule kirjutanud, et *„Inimene võib ka keelduda intervjuud andma ja kaamera silmast välja minna, see on tema õigus mis mina rangelt jälgin. Kõik avalikustatud intervjuud on vabatahtlik meeldeavaldamine inimeste poolt jäädvustatud avalikudes kohtades. Need intervjuud ja videomaterjalid on jäädvustatud avalikustamise eesmärgil, mis on inimestele igal juhul on selgitatud. Lahkuda kaadrist välja on seaduslik õigus, mis defineerib IKS § 11“*
32. IKS § 11 sätestab, et kui seadus ei sätesta teisiti, asendab avalikus kohas avalikustamise eesmärgil toimuva heli- või pildimaterjalina jäädvustamise puhul andmesubjekti nõusolekut tema teavitamine sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida. Teavitamiskohustus ei kehti avalike ürituste puhul, mille avalikustamise eesmärgil jäädvustamist võib mõistlikult eeldada.
33. Teisisõnu tähendab see seda, et avalikus kohas (v.t allpool definitsiooni) võib avalikustamise eesmärgil ilma inimestelt nõusolekut küsimata filmida, kui vaatevälja jäävaid inimesi teavitatakse sellises vormis, mis võimaldab neil jäädvustamise faktist aru saada ja seda soovi korral **vältida**.
34. Eeltoodust tulenevalt ei saa antud olukorras andmesubjektid eeldada, et vastutav töötleja filmib neid just avalikustamise eesmärgil ja neile ei ole antud vältimise võimalust.
35. Samuti selgitab AKI, et salvestisele jäämise vältimise võimaldamisest ei saa rääkida ka olukorras, kus toimub sõidukis oleva isiku salvestamine ja ainus võimalus on tal sõidukist väljuda või ära sõita. Lisaks on videos nr 4 näha, et vastutav töötleja lisaks veel takistab andmesubjekti võimalust lahkuda kaamera vaateväljast.
36. Samuti juhib AKI vastutava töötleja tähelepanu sellele, et Riigikohus on veel eelmise IKS-i samasisulise regulatsiooni kohta selgitanud, et isiku kujutise kasutamine ilma tema nõusolekuta on siiski üldjuhul lubatav vaid selle isiku endaga seotud aktuaalse päevasündmuse kajastamiseks. Riigikohtu seisukoht: *„Avalikkuse huvi võinuks kolleegiumi arvates eelkõige jaatada juhul, kui hageja oleks pannud toime tõsise õigusrikkumise, millest teavitamine on üldsuse huvides, eelkõige selliste õigusrikkumiste avastamiseks või ärahoidmiseks tulevikus. Seega ei oleks hageja kujutise kasutamine ilma tema nõusolekuta olnud praegu lubatav ka nt juhul, kui politsei oleks talle koostanud protokolli lähitule mittekorrasoleku tõttu. Eelnevast tulenevalt on üldjuhul keelatud kasutada isiku kujutist juhuslikus seoses kajastatava päevasündmusega.“*⁸
37. AKI hinnangul ei tulene antud kohtuotsusest, et päevauudiste taustaks ei või üldse inimesi enam näidata. Näiteks tehes uudist tänavakatte või -valgustuse seisukorrast, võivad AKI hinnangul tänaval filmitud lõigult nähtuda ka inimesed ja autod. Oluline on, et avalikus kohas juhuslikest inimestest tehtud salvestis koos uudisega ei tohi kokkuvõttes jätta mingil moel muljet, nagu käiks uudis salvestiselt nähtuvate konkreetsete inimeste kohta.
38. Kuna vaidlusaluseks olevates videotes on peamine rõhk aga konkreetsetel andmesubjektidel ja nende käitumisel, siis ei saa AKI nõustuda, et antud olukorras IKS § 11 oleks kohaldatav, kuna vastutav töötleja ei ole täitnud teavitamiskohustust ega andnud võimalust salvestamisest hoiduda.

⁸ RKTko, 3-2-1-152-09, Tartu, 13.01.2010, p 13.

IV

39. Eeltoodut arvesse võttes on AKI seisukohal, et käesoleval juhul teiste inimeste isikuandmete avalikustamiseks puudub õiguslik alus ning andmetöötleja ei ole AKI-le tõendanud, et andmete avalikustamiseks tuleneb seaduslik alus IKS §-st 4. Isikuandmeid on töödeldud ilma õigusliku aluseta, mistõttu tuleb vastutaval töötlejal lõpetada nende inimeste isikuandmeid sisaldavate videote avalikustamine internetis.
40. Andmetöötlejal tuleks mõelda, kas see on üldse teema, mis on ühiskonnas nii oluline, mida kajastada, või juhul kui just parkimisreeglite rikkumine seda siiski on, siis edaspidi avaldada vaid selle teema kohta artikleid ja postitusi. Nt tuues ka välja mida võiks riik või ühiskond oma suhtumise osas ise selle teema lahendamiseks teha. Seejuures tuleb vältida oma käitumisega liiklusraevu propageerimist ja suurendamist. Ühiskondlikul tasandil on taunimisväärne, kui isikud ei saa hakkama omavahelise sõbraliku suhtlemisega, et probleeme lahendada. Selle asemel asutakse juhtumeid filmima ja neid avalikustama, et õhutada teiste lugejate viha ja andes neile võimaluse lisaks teiste isikute osas negatiivsete arvamuste avaldamiseks.
41. Vastavalt IKS § 58 lõikele 1 ning IKÜM art 58 lg 2 punktidele f ja g on AKI-l õigus anda korraldus isikuandmete töötlemise piiramiseks. Võttes arvesse, et konkreetsel juhul avalikustatakse füüsiliste isikute isikuandmeid ebaseaduslikult ning et vastutav töötleja ei ole täitnud AKI 17.02.2023 ettepanekut nr 2.1.-1/23/2839-7, leiab AKI, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas on vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti.

(allkirjastatud digitaalselt)
Alissa Hmelnitskaja
jurist
peadirektori volitusel